

ZHODNOCENÍ SYSTÉMU VÝBĚROVÝCH KRITÉRIÍ V OP VaVpl

Zpracováno v rámci projektu NOK: „Evaluace a optimalizace nastavení systému hodnocení projektů operačních programů v programovém období 2007 – 2013“

Předmětem vyhodnocení není prioritní oblast zaměřená na technickou pomoc.

I. Základní charakteristika programu

OP VaVpl je realizován prostřednictvím 4 prioritních os (kromě TP). Podíl jednotlivých prioritních os na celkové alokaci operačního programu ukazuje následující tabulka:

Prioritní osa	Podíl na celkové alokaci programu v %
1 - Evropská centra excelence	33,1
2 - Regionální VaV centra	33,1
3 - Komericializace a popularizace VaV	10,3
4 - Infrastruktura pro výuku na vysokých školách spojenou s výzkumem	20,0

II. Charakteristika systému nastavení kritérií

V rámci OP VaVpl jsou nastaveny sady kritérií pro jednotlivé prioritní osy. Sady kritérií pro prioritní osu 1 a 2 jsou, až na vymezení některých kritérií s ohledem na charakter projektů pro danou prioritní osu a váhu některých kritérií, shodné. Sada kritérií pro prioritní osu 4 je specifická a sada kritérií pro prioritní osu 3 zatím nebyla finalizována a kritéria pro PO 3 tak nejsou v tomto dokumentu řešena.

1) Kritéria formálních náležitostí

Kritéria formálních náležitostí jsou nastavena shodně pro všechny prioritní osy¹. Hodnotí úplnost a správnost údajů v žádosti a přílohách (např. shoda údajů v žádosti a studii proveditelnosti). Kritéria přijatelnosti jsou eliminační povahy a při jejich nesplnění je žádost vyloučena z dalšího hodnocení. Žadatel má však možnost v případě nutnosti potřebné informace doplnit.

2) Kritéria přijatelnosti

Kritéria přijatelnosti, stejně jako formální kritéria, jsou posuzována interně pracovníky ŘO. Kritéria jsou eliminační povahy a při jejich nesplnění je žádost vyloučena z dalšího hodnocení. Žadatel má však možnost v případě nutnosti potřebné informace doplnit.

Kritéria jsou nastavena jednotně pro prioritní osy 1 a 2 a zvlášť pro prioritní osu 4.

Kromě souladu projektu s cíli a vymezením prioritních os a horizontálních témat pokrývají kritéria přijatelnosti ještě zkušenosti žadatele, které de facto zajišťují naplnění definice příjemce podpory.

U prioritní osy 4 je součástí kritérií přijatelnosti výpočet limitu pro konkrétní vysokou školu.

¹ Pro PO 3 byla dle dodatečné informace ŘO, nově přijata nová kritéria pro formální náležitosti. Nebylo již zahrnuto do analýzy.

3) Výběrová kritéria

3.1 Základní charakteristika

Prioritní osa 1 a 2

Sada kritérií pro prioritní osu 1 a 2 odráží postup hodnocení. Kritéria jsou tak rozdělena pro tři kola externího expertního hodnocení:

- Hodnocení aplikačního potenciálu, synergií a finanční udržitelnosti (váha – bonifikace 20 % k hodnocení kvality projektu),
- Hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů (váha – bonifikace 2 % k hodnocení kvality projektu),
- Věcná kvalita projektu – hodnocení celkové kvality projektu (váha 100 %),
- + 10% bonifikace za IPRM za celkový počet dosažených bodů.

V rámci hodnocení aplikačního potenciálu a Hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů jsou jak eliminační, tak kritéria bodovaná. Část kritérií hodnocených v rámci aplikačního potenciálu tak de facto naplňuje povahu kritérií přijatelnosti. Jedná se zejména o posouzení projektu z hlediska souladu s výzkumnými prioritami ČR (Dlouhodobé základní směry výzkumu), soulad s vymezením výzvy, existence systému zajišťujícího využití výsledků výzkumu v praxi, hospodárnost projektu, zhodnocení reálnosti provozních nákladů. V rámci hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů je pak eliminačními kritérii hodnocena technická a časová realizovatelnost projektu. Tato kritéria jsou ze své podstaty vylučovací povahy, ale v případě, že lze nedostatky v nastavení projektu napravit, dá hodnotitel doporučení pro optimalizaci projektu. Úpravy v projektu (jeho optimalizace na základě doporučení expertů) je pak s žadatelem řešena v rámci tzv. panelu pro upřesnění parametrů. Pokud žadatel s úpravami projektu souhlasí, je projekt, samozřejmě v návaznosti na jeho bodové hodnocení, přijat. Pokud žadatel odmítne úpravy realizovat, není projekt podpořen.

Hodnocení odborníky s relevantními zkušenostmi ze spolupráce s aplikační sférou má na celkovém hodnocení váhu maximálně 20% bonifikace k hodnocení věcné kvality projektu. Kritéria tohoto hodnocení se týkají aplikačního potenciálu, synergií s OPVK nebo OPPI a finanční udržitelnosti. Kritéria pro bodové hodnocení jsou tři, a to synergie s OPVK nebo OPPI a zhodnocení potenciálu pro uplatnění a využití výsledků centra v ČR (10 %).

Hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů má na celkovém hodnocení váhu maximálně 2% bonifikace k hodnocení věcné kvality projektu. Cílem tohoto hodnocení je zejména vyhodnotit realizovatelnost projektu.

Celková kvalita projektu je hodnocena na základě šesti kritérií. Hodnotitel každému kritériu přiřazuje 0-5 bodů, které jsou pak dle váhy kritéria přepočteny na celkové % bodové hodnocení projektu. Hodnocení je založeno na vyhodnocení otázek uvedených ke každému kritériu dle definované škály. Hodnocení je 100% základem pro výpočet celkového ohodnocení na základě bonifikací z předešlých fází hodnocení projektu a 10% bonifikace za IPRM.

Podstatným aspektem hodnocení prioritní osy 1 a 2 u hodnocení aplikačního potenciálu a hodnocení kvality jsou tzv. konsensus meetingy hodnotitelů, kde tři hodnotitelé, kteří prováděli hodnocení, společně v rámci konsensu docházejí k jednomu společného hodnocení projektu, včetně komentáře zdůvodňujícího provedené hodnocení.

Hodnocení projektů je kromě projektové žádosti prováděno na základě předložené Studie proveditelnosti, CBA a dalších dokladů a příloh žádosti.

Prioritní osa 4

Hodnocení projektů prioritní osy 4 je oproti prioritním osám 1 a 2 zjednodušeno na dvě fáze hodnocení:

- Hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů (max. 30 bodů),
- Věcná kvalita projektu – hodnocení celkové kvality projektu (max. 70 bodů),
- + 10% bonifikace za IPRM.

Hodnocení stavebních/investičních a technických aspektů zahrnuje eliminační kritéria hodnotící realizovatelnost projektu, přiměřenost nákladů, odůvodnění navýšení kapacit a dvě bodovaná kritéria. Dodání stavebních povolení již k žádosti za 5 bodů a max. 25 bodů za snížení energetické náročnosti budovy.

Hodnocení celkové kvality projektu s vahou 70% bodů z celkového hodnocení zahrnují jedno eliminační kritérium (zapojení adekvátního rozsahu akademických pracovníků) a osm bodovaných kritérií. Kritéria jsou nastavena obdobně jako u prioritní osy 1 a 2, tj. hodnotitelé přidělují 0-5 bodů na základě odpovědí na uvedené otázky dle definované škály.

3.2 Váha průřezových témat

Pro jednotlivé sady výběrových kritérií byly vyhodnoceny váhy kritérií dle průřezových témat. Celkem bylo vymezeno 11 průřezových témat (podrobné vymezení viz příloha 2), která byla následně seskupena do čtyř skupin:

- Zajištění realizace projektu,
- Efektivnost a hospodárnost projektu,
- Přínosy projektu,
- Horizontální priority.

Kritéria byla do jednotlivých skupin zařazována na základě jejich skutečného vymezení, tedy na základě toho, co má být dle kritérií předmětem hodnocení, a na základě čeho jsou u kritéria přiřazována body. Při analýze tak tam, kde to neodpovídalo skutečnému vymezení kritérií, nebylo např. respektováno zařazení kritérií do skupin vymezených v jednotlivých sadách kritérií.

Následující tabulka ukazuje váhy kritérií dle jednotlivých průřezových témat a jejich skupin u jednotlivých prioritních os:

Průřezové téma	1	2	4	OP VaVpl
popis projektu				0
hodnocení žadatele - finanční zdraví				0
hodnocení žadatele - zkušenosti žadatele	21		65	23
realizace projektu	16	33	5	20
výstupy a výsledky a zároveň popis projektu ⁺				0
partnerství				0
Realizace projektu celkem	37	33	70	43
Efektivnost a hospodárnost	16	16		13
potřebnost	16	24		16
výstupy a výsledky projektu	30	27	30	29
udržitelnost				0
Přínosy projektu celkem	46	51	30	44
Horizontální priority				0
celkem	100	100	100	100

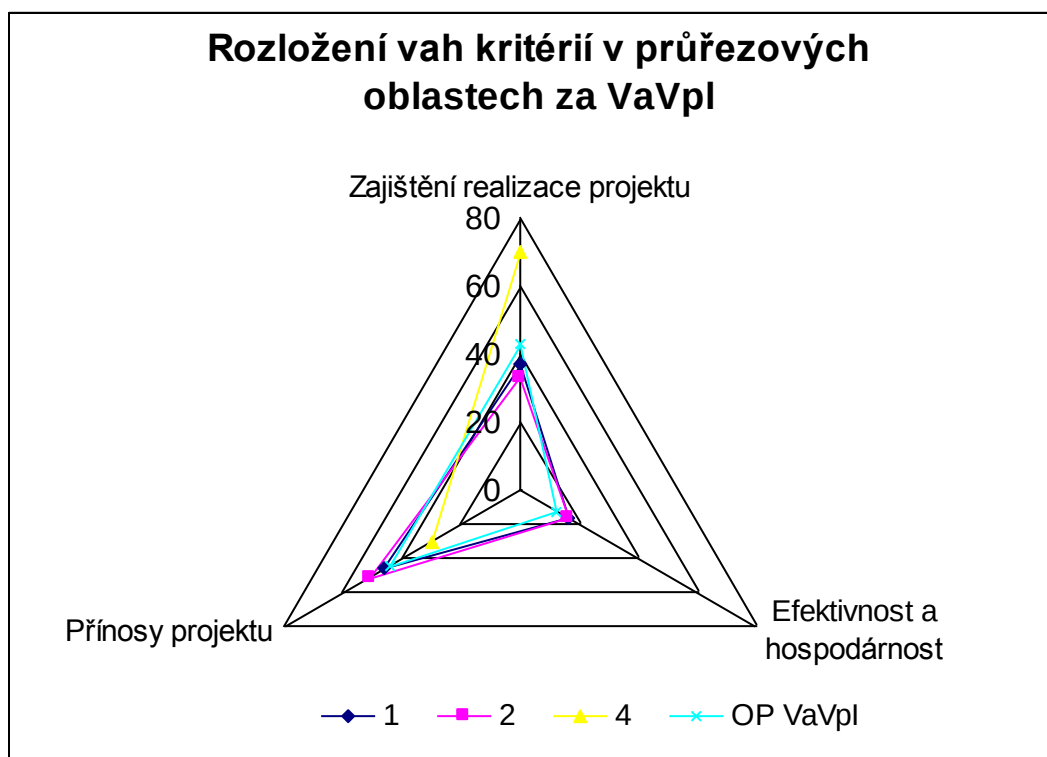
* Průměr za OP vypočten jako vážený průměr za prioritní osy, vážený dle výše alokace.

Váhy průřezových témat kritérií u prioritní osy 1 a 2 jsou obdobné. Skupina kritérií vyhodnocující přínosy projektu pokrývá nejvyšší váhu kritérií - 46 % u PO 1 a 51 % u PO 2. U obou os se jedná o shodná kritéria s tím, že u PO 2 má kritérium hodnotící potřebnost projektu („někdo musí o výstupy stát“) vyšší váhu.

Kritéria hodnotící realizaci mají u PO 1 váhu 37 % a u PO 2 33 %. Kritérium hodnotící kvalitu výzkumného týmu byla s ohledem na jeho vymezení u PO 1 zařazena mezi kritéria hodnotící zkušenosti týmu (kritérium je zaměřeno na zkušenosti realizačního týmu) a u PO 2 mezi kritéria hodnotící realizaci projektu (kritérium je zaměřeno na kvalitu realizačního týmu). Smyslem obou kritérií je však to stejné, tj. zhodnotit kvalitu personálního zajištění týmu.

Hodnocení efektivnosti a hospodárnosti zaujímá mezi kritérií 16% váhu.

U PO 4 je při hodnocení kladen hlavní důraz na zajištění realizace projektu. Efektivnost je zajištěna stanovením limitů pro konkrétní vysokou školu v rámci kontroly přijatelnosti. Stanovení limitů je dáno matematickým výpočtem na základě konkrétních vstupních parametrů.

3.3 Zhodnocení rizik nastavení výběrových kritérií

Rizika nastavení výběrových kritérií byla, s ohledem na neobjektivnost, transparentnost, chybovost a nesrovnatelnost hodnocení mezi projekty, vyhodnocena na základě zhodnocení rizikovosti nastavení jednotlivých kritérií dle tří rizik:

- **Přesnost a srozumitelnost popisu vymezení kritéria** (škála 1-5) - riziko se týká popisu vymezení kritéria. Hodnotí jasný popis/výklad kritéria v příručce pro hodnotitele s ohledem k zajištění jednoznačnosti interpretace. Riziko je spojeno s rizikem nepochopení, co je předmětem hodnocení u daného kritéria.
- **Míra obecnosti kritéria** (škála 1-5) - riziko se týká obsahu kritéria (předmětu kritéria). Vyhodnocuje obecnost a šíři nastavení kritéria z hlediska jeho obsahového vymezení a udává tak obtížnost vyhodnocení kritéria z hlediska nároků na hodnotitele. Obecnost vymezení kritéria zvyšuje riziko subjektivního vyhodnocení kritéria.

- **Kvantifikovatelnost** (škála 1-5) - odráží nastavení/popis způsobu přidělování bodů. Hodnotí složitost a objektivitu nastavení přiřazení bodů. Riziko nejednotnosti přidělování bodů. Riziko se týká popisu přiřazování bodů u kritéria (nastavení systému přiřazování bodů).

Rizika byla u každého kritéria hodnocena na škále 1-5 bodů (1 odpovídá nejnižšímu riziku). Podrobné vymezení škál je přílohou tohoto materiálu. Obecně a zjednodušeně lze říci, že:

- hodnota 1 byla přidělena objektivním kritériím (např. u kvantifikace v případě, že vyhodnocení kritéria je jednoznačně dáno matematickým výpočtem);
- hodnota 2 byla přidělena více méně objektivním kritériím (např. u kvantifikace v případě, že přiřazení bodů je škálou úzce a téměř jednoznačně ohraničeno; u míry obecnosti např. posouzení na základě popisu projektu, jako je např. vazba projektu na jiné aktivity pokud se nejedná o jednoznačné vymezení);
- hodnota 3 byla přidělena subjektivním kritériím (u kvantifikace např. v případě, že škály pro hodnocení byly nastaveny, ale jejich vyhodnocení je subjektivní – např. použití pojmů jako dostatečně, částečně apod.; u míry obecnosti v případě, že si vyhodnocení kritéria vyžaduje posouzení expertem na danou oblast s tím, že expert má referenci pro vyhodnocení);
- hodnota 4 byla přidělena neobjektivním kritériím (u kvantifikace např. v případě, že škály pro hodnocení byly nastaveny jen velmi vágně);
- hodnota 5 byla přidělena de facto neohodnotitelným nebo zcela neobjektivním kritériím (u kvantifikace např. v případě, že škály pro hodnocení nebyly vůbec nastaveny; např. u popisu pak v případě, že popis kritéria je zcela nesrozumitelný).

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že hodnocení od 1 do 3 ukazuje na přijatelnou míru rizika s tím, že míra rizika 3 klade vysoké nároky na kvalifikovanost hodnotitele, a riziko 4 nebo 5 pak již ukazuje na nežádoucí stav (příliš vágní kritérium nebo nedostatečné vymezení škál).

Do vyhodnocení byla zařazena pouze bodovaná kritéria. Kritéria eliminační povahy tedy zařazena nebyla.

Rozložení výběrových kritérií dle míry jednotlivých rizik ukazuje následující tabulka:

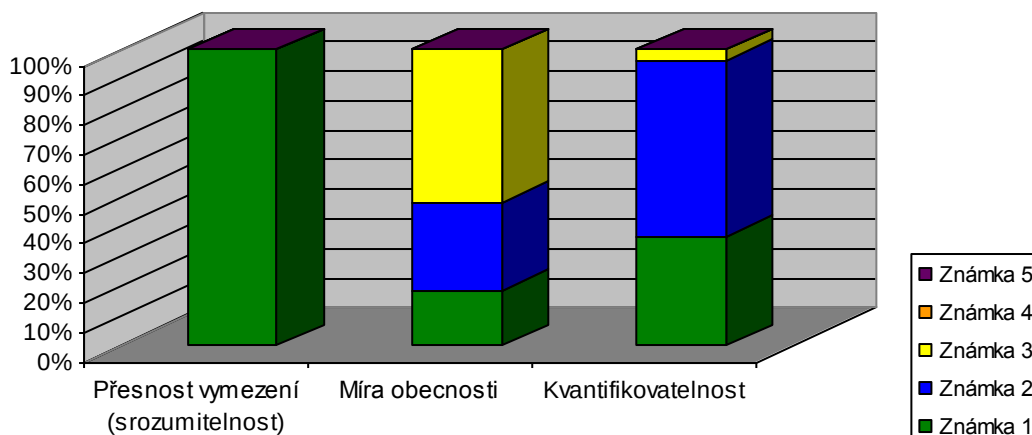
Rozložení kritérií dle míry rizik – počet kritérií v % za vzorek kritérií OP

Míra rizika	Přesnost vymezení (srozumitelnost)	Míra obecnosti	Kvantifikovatelnost
1	100,0	18,5	37,0
2	0,0	29,6	59,3
3	0,0	51,9	3,7
4	0,0	0,0	0,0
5	0	0	0,0

Z hlediska přesnosti vymezení a srozumitelnosti popisu kritérií nebyly shledány žádné nepřesnosti.

Kritéria v OP VaVpl jsou z hlediska jejich počtu nastavena zejména pro expertní vyhodnocení (rizika s mírou obecnosti 3 - 52 %) a z části pak na základě vyhodnocení informací v projektové žádosti (míra rizika 2).

Rozložení kritérií VaVpl dle míry rizik

Nastavení škál a způsob bodování byl u většiny kritérií ohodnocen známkou 2, tzn. že vymezením kritérií a jejich škál se podařilo zpřesnit míru jejich obecnosti. Kritéria s nevhodně nastavenými škálami nebyla identifikována.

Údaje v níže uvedené tabulce podrobněji dokumentují výše řečené pro jednotlivé oblasti podpory s tím, že jsou zohledněny váhy jednotlivých kritérií.

Průřezové téma	1	2	3	VaVpl
Přesnost vymezení (srozumitelnost)	1,0	1,0	1,0	1,0
Míra obecnosti	2,9	2,9	2,0	2,7
Kvantifikovatelnost	1,9	1,9	1,5	1,8
Rizika celkem (průměr)	2,0	2,0	1,5	1,8

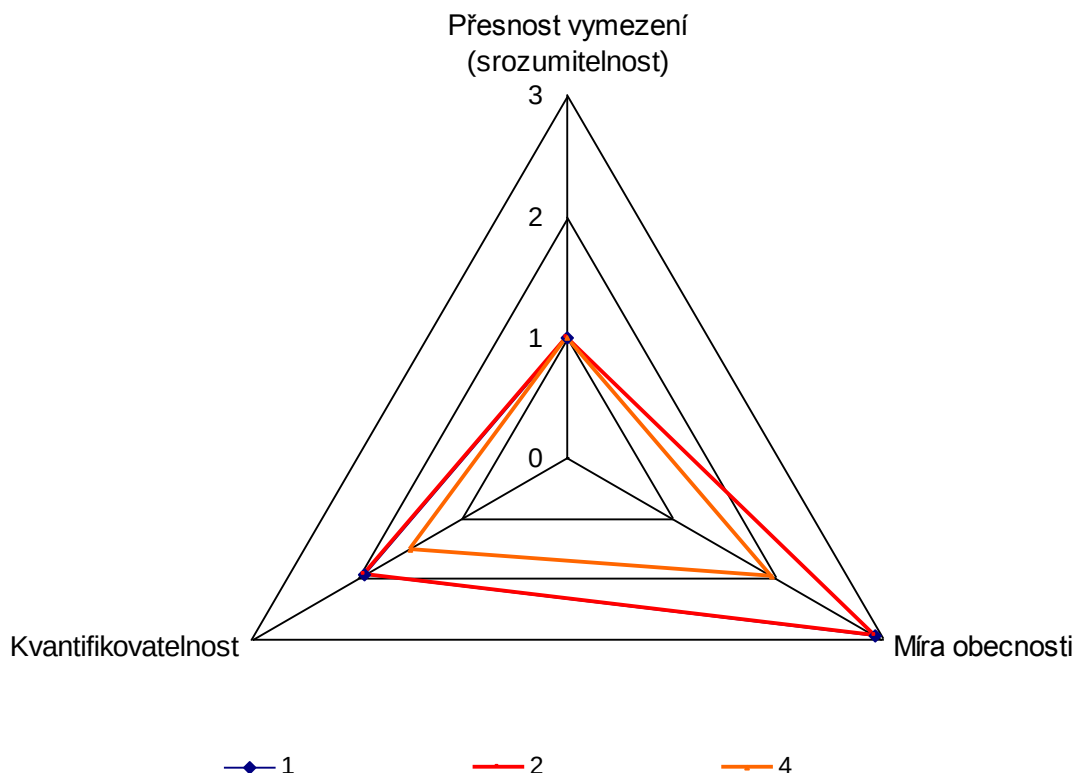
* Průměr za OP vypočten jako vážený průměr za oblasti podpory, vážený dle výše alokace (do výpočtu průměru nebyly zahrnuty typové projekty MV).

Kritéria OP VaVpl jsou u všech prioritních os velmi podrobně rozpracována. U jednotlivých kritérií je uvedeno, co má být předmětem posouzení.

Kritéria jsou nastavena pro expertní vyhodnocení (míra rizika obecnosti 3). U PO 4 je však velká váha technických kritérií s de facto jednoznačným vymezením odkazujícím na konkrétní parametry projektu (míra rizika 1) – 25 % bodů hodnocení má projekt za snížení energetické náročnosti.

Kvantifikace je pak u všech expertně vyhodnocovaných kritérií do jisté míry objektivizována způsobem nastavení škály.

Míra rizik výběrových kritérií dle prioritních os VaVpl

4) Vyhodnocení zkušeností hodnotitelů

Vyhodnocení zkušeností hodnotitelů na základě dotazníkového šetření de facto potvrdili expertní posouzení s tím, že výstupy dotazníku dokreslují i problémy s hodnocením eliminačních kritérií u kterých nebylo hodnocení rizik na bodované škále provedeno. Hodnotitelé také poukázali na některé další problémy, které při hodnocení vnímají. Obecně se ukazuje vyšší spokojenost zahraničních expertů.

Srozumitelnost

Co se týče srozumitelnosti, tak pro 64 % zahraničních a už pro méně národních (42 %) hodnotitelů jsou kritéria „zcela srozumitelná“, tzn. hodnotitelé vědí, co mají v rámci každého kritéria hodnotit. Pro zbylé hodnotitele (kromě 5 % národních hodnotitelů) jsou kritéria většinou srozumitelná, až na výjimky vím, co mám v rámci každého kritéria hodnotit. Nicméně se pravděpodobně bude skutečně jednat o výjimky, vzhledem k faktické absenci uvedení konkrétních kritérií ve volných komentářích.

Vysoký počet národních hodnotitelů označil za problematické vyhodnocení udržitelnosti (59 % hodnotitelů) a vyhodnocení efektivnosti a hospodárnosti projektů (43 % hodnotitelů). Tj. jedny z eliminačních kritérií která vyhodnocují. Zahraniční experti za nejobtížnější pro vyhodnocení označili hodnocení finančního zdraví žadatele (56 % hodnotitelů), hodnocení zajištění realizace projektu (42 % hodnotitelů) a hodnocení udržitelnosti (40 % hodnotitelů).

Nastavení škál

Pozitivně lze hodnotit, že přibližně 80 % hodnotitelů současný systém hodnocení z principu vyhovuje. Jen 4 % zahraničních a 6 % národních hodnotitelů uvedlo, že u většiny kritérií mi nastavené škály neumožňují objektivně rozhodnout o přidělení bodů. Většina zahraničních hodnotitelů (52 %) uvedlo, že jim u většiny kritérií nastavené škály umožňují jednoznačné přidělení bodů. Většina národních hodnotitelů (57 %) nepovažuje rozhodování za tak jednoznačné a uvedlo, že jim u většiny kritérií nastavené škály umožňují více méně objektivně rozhodnout o přidělení bodů a při hodnocení některých kritérií si nejsou jistí, kolik bodů mají přidělit.

Rozsah škál za příliš omezený u některých kritérií považuje 55 % národních hodnotitelů. Toto koresponduje s vyjádřením několika hodnotitelů, že by u některých kritérií (jeden hodnotitel zmiňuje aplikační potenciál a finanční udržitelnost) bylo vhodné bodové hodnocení na místo eliminačního výběru. Podle 23 % zahraničních expertů jsou škály omezující u většiny kritérií. Nicméně 51 % hodnotitelů škály za omezující nepovažuje u žádných kritérií.

Zhodnocení systému

Na otázku, zda současný systém umožňuje vybrat skutečně kvalitní projekty. Kladně odpovědělo téměř 90 % zahraničních a 71 % národních hodnotitelů.

Někteří hodnotitelé v komentářích poukázali na nedostatečné ohodnocení skutečné kvality projektů. Řada hodnotitelů se však vyjádřila, že nastavený způsob hodnocení každopádně zajistí vyloučení nekvalitních projektů. Výběr těch nejlepších je pak předmětem jednání panelů.

Pokud hodnotitelé měli vybrat, co by jim nejvíce dále usnadnilo hodnocení, nejčastějšími požadavky bylo „vyměnit si zkušenosti s ostatními hodnotiteli“ (pro přibližně 50 % národních i zahraničních expertů). Další, velmi často uváděné, potřeby hodnotitelů, směřují v podstatě do metodické oblasti:

- „upravit metodiku hodnocení - dát např. více příkladů, kdy a o kolik krátit body při hodnocení dle určitého kritéria“ - pro 40 % národních expertů
- účastnit se specifického školení, v rámci kterého by se společně hodnotili vzorové žádosti“ – pro 24% národních expertů
- „lépe a přesněji specifikovat vymezení kritérií (zpřesnit jejich popis)“ – pro 32 % národních expertů
- „lépe a přesněji specifikovat způsob kvantifikace (lépe či detailněji stanovit škály deskriptorů)“ – pro 24 % národních expertů a 30 % zahraničních expertů
- v komentářích pak řada hodnotitelů kriticky poukazuje na vysoký rozsah žádostí a požadují její lepší strukturu s ohledem na kritéria a limitu pro její rozsah

II. Shrnutí zhodnocení rizik nastavení výběrových kritérií

Při vyhodnocení nastavení kritérií nebyla identifikována žádná podstatná rizika. Při hodnocení systému nastavení kritérií je třeba brát do úvahy i systém postupu hodnocení, kdy u PO 1 a 2 projekt hodnotí minimálně tři externí hodnotitelé (až 5 u velkých projektů), kteří následně společně na konsensus meetingu stanovují konsensem finální hodnocení projektu, včetně zdůvodnění přidělení výše bodů u jednotlivých kritérií.

1) Rizika nastavení kritérií

a) Přesnost vymezení a srozumitelnost kritérií

Nebyla identifikována žádná podstatná rizika.

b) Míra obecnosti kritérií

Nebyla identifikována žádná podstatná rizika.

c) Kvantifikovatelnost kritérií – nastavení škál

Nebyla identifikována žádná podstatná rizika.

d) Další rizika

Nebyla identifikována žádná podstatná rizika.

2) Rizika ve vazbě na váhy průřezových témat

Nebyla identifikována žádná podstatná rizika. Rozložení vah dle názoru zpracovatele odpovídá povaze zaměření projektů.

Efektivnost u PO 4 je řešena stanovením limitů pro konkrétní vysokou školu v rámci kontroly přijatelnosti.

Za neadekvátní s ohledem k zaměření projektů OP VaVpI zpracovatel považuje 10 % bonifikaci za IPRM. I kvalitní projekty, které mají tu smůlu, že by měly být realizovány ve městě bez IPRM, pak nemají šanci bodové zvýhodnění za IPRM u jiných projektů dotáhnout.

3) Celkové shrnutí

Systém hodnocení OP VaVpI lze označit za optimálně nastavený s ohledem na charakter řešených projektů.

Seznam zkratk:

OP	operační program
VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
NOK	Národní orgán pro koordinaci
ZS	zprostředkující subjekt
ŘO	řídící orgán
OM	operační manuál
PM	projektový manažer
EK	Evropská komise
PO	prioritní osa

Přílohy:

- 1) Mapa ve formátu XLS s výběrovými kritérii
- 2) Vymezení průřezových témat
- 3) Vymezení škál rizik výběrových kritérii